

PROFESYONELLİK VE KÜTÜPHANECİLİK MESLEĞİ

Huriye Çolaklar*

Bu yazıda “profesyonellik” kavramı açıklanmaya çalışılacaktır. Ayrıca profesyonellik açısından kütüphanecilik mesleği ele alınacaktır. Bu yazının amacı, kütüphanecilik mesleğinin “profesyonellik” kavramıyla olan ilişkisini yansıtmaktır.

Profesyonelleşme, çağdaş toplumlarda meydana gelen en önemli değişikliklerin başındadır. Günümüzde insanın kendi konusunda her şeyi bilmesi şart olmuştur. Eskiden, bir insan ne kadar çok şey bilirse kıymeti o kadar artardı. Bundan dolayı “*bilge insanlar*”ın toplumda ayrı bir yeri vardı. Şimdi ise, başarıya ulaşabilmek için çalıştığımız alana ilişkin her şeyi bilmek gerekiyor. Yani, “**Profesyonellik**” önem taşımaktadır. O halde profesyonellik nedir?

Profesyonellik kavramını açıklamaya çalışırken, önce profesyonellelikle ilişkili “**meslek**” kavramının anlamını inceleyelim. Meydan Larousse’da “meslek” (İng. profession), *bir kimsenin hayatını kazanmak, geçimini sağlamak için yaptığı iş* olarak tanımlanır. “The Shorte Oxford English Dictionary on Historical Principles” adlı sözlükte ise, *‘kişinin yeteneklerini ortaya koyduğu ve izlediği iş(vocation) ya da belli bir alanda edinilmiş bilgilerin başkalarını etkileyecek biçimde uygulanması ile oluşmuş bir iş’*dir. Bir başka sözlükte (A Dictionary of the Social Sciences) mesleğin tanımı, *‘ustalık ve bilgi gerektiren entelektüel teknik, gönüllü dernek ve davranış kuralları ile karakterize edilecek iş’* olarak yapılmıştır. **Profesyonel** (İng. professional) kavramının sözlük anlamı, öğrenilmiş ya da yetenek kazanılmış bir işe ait olan kişi (the Shorte Oxford English Dictionary on Historical Principles)’dir. Yine Türkçe bir sözlükte ‘profesyonel’ kavramı, “bir işi meslek edinmiş (kimse), meraklı ve hevesli karşıtı”¹ olarak açıklanmıştır.

Büyük Larousse sözlüğünde profesyonel;

- Amatör’e karşıt olarak bir mesleği, bir işi düzenli olarak sürdürebilen kişi,
- Bir etkinliği çok yetkin bir biçimde uygulayan kimse,
- Bir sporu yapmak ya da kimi zaman öğretmek için para alan sporcu,
- Herhangi bir etkinlikte özel bir deneyimi olan kimse,

---

* İstanbul Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Kütüphanesi

¹ Aysel Yontar (San) . “Profesyonellik Açısından İstanbul Kütüphaneleri”. *Türkiye’de Kütüphane Alanında Teori ile Uygulama İlişkisi Sempozyumu (7-8 Mayıs 1987, İstanbul)*, haz.Meral Alpay, İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, 1988. s.192.

olarak tanımlandıktan sonra, “bir işin profesyoneli olmak” da onu en ince ayrıntılarına kadar öğrenmiş olmak şeklinde ifade edilmektedir. “Profesyonellik” ise, ‘profesyonel olma durumu’²dur. Buna göre “**Profesyonellik**” kavramının sözlük anlamı, Fransızca iş (profession) kelimesinden türemiş olup, çalışan anlamını³ içermektedir. Kavram olarak anlamı, yaptığı işi hakkını vererek ama kendi çıkarlarını da güncel tutarak özel hayatı ile iş hayatı arasında dengeyi kurabilen insan modelidir.

Profesyonelliğin en sade anlamı, meslek sahibi olmaktır. Meslek sahipliğini iş, diploma, pozisyon, gelir veya unvan sahipliğinden ayırt etmek gerekir. Profesyonel, “işini iyi yapan insan”, “para için çalışan insan”dır.⁶ Yalnızca para kazanmak amacı ile meslek sahibi olunmaz. Bir profesyonel için, ihtiyaç ötesine geçen para mesleğini geliştirmenin aracıdır. Ancak, profesyonel geçimini mesleğinden temin eder. Her iş sahibi, profesyonel değildir. Yani, tezgahta müşteriden para alıp mal vermek “tezgahtarlık” mesleğine sahip olduğu ve bu işi profesyonelce yaptığı anlamına gelmez.

Profesyonellik denilince, öncelikle bir alanda gelir sağlayacak düzeyde bilgi, beceri ve deneyim kazanmış olmak akla⁴ gelmektedir. Bir anlamda profesyonellik, bir işi “*gülmüseyen ciddiyetle*” ele almaktır. Yani, bir taraftan ayrıntıyı hiçbir ayrıntıyı şansa bırakmayan bir profesyonellik anlayışı; diğer yandan da işin psikolojik yönünü inceleyen bir yaklaşımdır. Bu bileşke, hem bireysel, hem de kurumsal başarının gerçekleşmesini sağlar.

Robert Schemel, profesyonelliği “kabul edilmiş profesyonel standartlara göre hareket etme, iş ortamına uygun giyinme ve diğer kişilerle olan ilişkilerinde yeterince saygılı davranma” şeklinde tanımlamıştır. Bernard Barber de, profesyonelliğin davranışsal boyutunu dikkate alarak profesyonel davranışı dört temel özellik aracılığı ile açıklamıştır.⁵

- Yüksek derecede genel ve sistematik bilgi
- Bireysel çıkardan çok toplumsal çıkarlara yönelme
- İşteki toplumsallaşma süreci içerisinde ve uzmanların kendilerinin gönüllü olarak kurdukları ve işlettikleri dernekler aracılığı ile etik kanunlar sayesinde yüksek derecede kendi kendine davranışları kontrol etme eğilimi
- Bireysel çıkar anlamına gelmeyen, ancak işteki başarıları sembolize eden (para veya

² *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, İstanbul: Milliyet Gazetecilik, s.9576.

³ [Çevrim İçi] Elektronik adres: <http://sozluk.sourtimes.org/show.asp?t=profesyonellik>

⁶ “Başarı Aslanın Midesinde”, [Çevrim İçi] Elektronik adres: http://www.bizimsahife.com/gbabcisi/gb.basari_aslanin_24.html

⁴ “Amatör Profesyonellik”, [Çevrim İçi] Elektronik adres: http://www.journals.hacettepe.edu.tr/haydi/haydi2_1.html

⁵ Mehmet Cemil Özden, “Profesyonellik Üzerine...”, [Çevrim İçi] Elektronik adres: http://www.mcozden.com/forum3_15pu.htm

manevi olarak onurlandıran) bir ödül sisteminin varlığı.

Profesyonel kişi, profesyonel olarak kabul edilen bir meslekte çalışan kişidir. Profesyonel kişi, profesyonel bilgi ve becerilere sahip olduğunu belgeleyerek kanıtlayan ve açıklayan, aynı zamanda profesyonel nitelikte çalışma ve davranış özellikleri gösterir. “Profesyonellik”, “kişiler, işler ve kuruluşlar için kullanılabilir. “Meslek” kavramı, profesyonel olan ve olmayan tüm iş ve uğraşlar için kullanılır. **Profesyonel meslek** ise, belli bir ücret karşılığında uzmanca bir hizmet veya tavsiyede bulunmak üzere yapılan, ihtisaslaşmış entelektüel bir çalışma veya eğitime dayanan, toplumsal açıdan değeri olan özel iş veya uğraştır.⁷

Profesyonel bir kimliğe sahip bir meslekteki çalışanların özellikleri şu şekilde tanımlanabilir.⁸

- **Sorumluluk sahibi olma.** Tarafsızlık ilkesine bağlı olarak en iyi standartlarda hizmet vermek. Hizmet ettiği kesime ve kaynağı ne olursa olsun her tür entelektüel haklara saygılı davranmak.
- **Tarafsızlık ilkesi.** Yaptığı seçimlerde, verdiği kararlarda ve hizmet anlayışında müşterinin/kullanıcının çıkarlarını ön planda tutarak kendi bilgi, deneyim ve analizlerinden yararlanmak.
- **Yetkinlik düzeyi.** Çalışanların yüksek kişisel ve mesleki becerilere sahip olması beklenilir. Kendilerini geliştirmeye yönelik olarak sürekli gözden geçirmeleri ve geliştirmeleri gerekir.
- **Gizlilik.** Hizmet ettikleri müşterinin/kullanıcının hakkındaki bilgileri (kamuya mal olana dek) gizli tutarlar. Bireyler ve kayıtlar hakkında konuşmazlar, bilgi vermezler. Bu bilgileri ticari amaçlar için kullanmazlar.
- **Müşteri/Kullanıcı çıkarlarını gözetme.** Çalışanlar müşteri/kullanıcı ile herhangi bir çıkar çatışmasına girmez. Müşterilerin çıkarlarını korumak için çalışır.
- **Rasyonel ücretlendirme.** Profesyonel kişinin alacağı ücret, üzerinde önceden anlatılmış metot ve miktarın verilen hizmet ve alınan sorumlulukla doğru orantılı olmalıdır.
- **Şirket/Kurum kültürüne uyum.** Çalıştığı şirket/kurumun değerlerine, ilkelerine, kurallarına, yasalarına ve kültürüne karşı saygılı bir tutum içinde olmalıdır.
- **Geniş profesyonellik anlayışı.** Profesyonellik ilkelerini sadece hizmet ettiği kesime değil, profesyonel ve amatör diğer kurumlarla olan ilişkilerinde de korumak.

⁷ Yontar, a.g.e., s.193-197.

⁸ “Danışmanlık Etik Kuralları”, [Çevrim İçi] Elektronik adres: http://arge.com.tr/tr/danis_etik.html

“Profesyonellik” kavramının özünde; kurumsal bağlılık, sorumluluk duygusu, tarafsızlık, gizlilik gibi etik değerler de mevcuttur. Çünkü profesyonellik, bireylerin bir yetkinliği olmasının yanı sıra bir **“çalışma felsefesi”**ni ifade eder. Bu felsefeye göre işveren-çalışan-müşteri/kullanıcı ilişkisinde profesyonel yaklaşım, iş etiğine uygun davranmayı gerektirir

Profesyonellik ve etik kavramları iş yaşamında sıkı bir ilişki içersindedir. Kişinin işini iyi yapması, bunun ilerletmesi, işini takip etme, işini önemseme, uygulama ve uygulama sonrası çalışma disiplninde etik kurallarından bahsetmek mümkündür.

Bir profesyonelin çalışma hayatındaki motivasyonu mesleki gelişme ile mümkündür. Her zaman daha iyi olmaya çalışır. Bu anlamda profesyonel kişi, bilgiyi kullanabilir. Her insan salt bilgi sahibi olabilir; ama bilgiyi üretime dönüştürebilmek profesyonel kişinin işidir.⁹

Profesyonelliğin öğreniminde, en baş rolü örgüt içi “egemen iş yapma tarzı”, “atmosfer” ve “insan ilişkileri” oynar. Profesyonellik neyin nasıl yapılmasının yanında neyin yapılmamasını da anlatır.¹⁰

Görüldüğü üzere, profesyonellik uzmanlaşmayı gerektirir. Profesyonelliğin “eğitim”, “geliştirme”, “etik”, “yaşama”, ve “yaşamak için çalışma” gibi anlamları vardır. Bir meslek, bir hayat tarzı demektir. Profesyonellik emek ister. Profesyonelin bir unvanı vardır, o da mesleği. Profesyonele bu unvanı ürettiği iş verir. Dolayısıyla profesyoneller atanmaz. Profesyonelliği kişi kendi kazanır ve kurallarına uymadığı takdirde kendisi kaybeder.

Yukarıdaki bu açıklamalardan sonra kütüphanecilik mesleğinin profesyonellik koşulları ise şunlardır:¹¹

- Meslek en az lisans düzeyinde olan uzman eğitim sunmalıdır.
- Hazırlık eğitimi olmalıdır. Kuram ve uygulama arasında denge olmalıdır.
- Sürekli eğitim programları düzenlemelidir.
- Diploma, sertifikalar, belgeler büyük ölçüde mesleğin kendisi tarafından belirlenip denetlenmelidir.
- Mesleğin derneği olmalı.
- Mesleki araştırma ve yayın yapabilmeli.

⁹ Özden, a.g.e.

¹⁰ İrfan Erdoğan, “Kitle İletişim: İdeolojik ve Ekonomik Pazarlama”, [Çevrim İçi] Elektronik adres: [http:// media.ankara.edu.tr/~erdogan/massmedia.html](http://media.ankara.edu.tr/~erdogan/massmedia.html)

¹¹ Yontar, a.g.e., s.197-198.

- Meslek elemanları, mesleki bilgi ve becerilerini kullanmada belli bir özelliğe sahip olmalı.
- Meslek elemanları uygun pozisyonlarda görev almalı, ödüllendirilmelidir.
- Meslek, profesyonelliğin gerektirdiği tutum ve davranışları belirleyen bir ahlak yasasına sahip olmalı. Yani, bir “etik ve ahlak” kültürü olmalıdır.
- Meslek elemanları birbiriyle ilişkilerinde işbirliği, eşitlik ve destekleyicilik esaslarına uygun davranışlarda bulunmalıdır.
- Meslek elemanları kendilerini mesleklerine adanmak ve mesleki uygulamalarında maddi çıkar düşüncesi yerine “en iyi hizmeti verme” kaygısıyla hareket etmelidir.

Aysel Yontar, kütüphanecilik mesleğinin profesyonellik özelliği taşıyıp taşımadığını sorguladığı “*Profesyonellik Açısından İstanbul Kütüphaneleri*” adlı bildirisinde, kütüphanecilik mesleğinin ülkelere göre değişen düzeylerde de olsa profesyonel özelliklere sahip olduğunu¹² ifade etmektedir. Yine Yontar’ın İstanbul kütüphanelerinde yapmış olduğu bir araştırmasında, meslek öğrenimi görmüş kütüphanecilerde de profesyonellik bilincinin zayıf olduğu¹³ belirtilmektedir.

Profesyonel bir kütüphaneci, yabancı dil bilgisi, mesleki eğitimin ve tecrübeye sahip olma, mesleki alanında araştırma yapabilme yeteneği, mesleğe bağlılık, mesleki faaliyetlere katılma, meslek ahlakına uygun davranışlarda bulunma, meslek derneğine üyelik gibi özellikler taşımalıdır. Ayrıca profesyonel bir kütüphaneci, uygulamanın dayandığı kuramsal bilgi temelini ve üretilmiş veya üretilecek uzmanlık becerilerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması sürecine aktif olarak katılmalıdır.¹⁴ Bundan dolayı kütüphanecinin, ‘yaptığı iş ve konumunu gözden geçirme’, ‘düşünmeyi’ ve ‘anlama-yargıda bulunmayı’ gereken ‘profesyonel’¹⁵ bir yönü vardır.

Profesyonel bir kütüphaneci, kendi görevinin hizmet verdiği kurum içindeki yüksek değerinin bilincinde olmalıdır. Kurumun proje ve ekip çalışmalarına her an katılmaya hazır olduklarını açıkça göstermelidir. Okura yönelik bilgilendirme malzemesi hazırlamalı ve kullanıcı eğitimi vermelidir. Yine profesyonel bir kütüphaneci, diğer kütüphane, eğitim, araştırma ve kültür kurumlarıyla işbirliği içinde olmalıdır. Aynı zamanda profesyonel bir kütüphaneci, mesleğin imajını, statüsünün yükselmesine ve

---

¹² Yontar, a.g.e., s.195-197; Hülya Dilek. *Kütüphane Biliminin Kapsamı ve Türkiye’de Durum*. İstanbul: TKD İstanbul Şubesi, 1992. s.95.

¹³ A.g.e., a.y.; Dilek, a.g.e., s.95-96.

¹⁴ a.g.e., s.203-206.

¹⁵ Özer Soysal. “Bilgileşim Devrimi ve Kütüphaneci”, *Türk Kütüphaneciliği: Bilginin Yazgısı*, Ankara: TKD, 1998. s.401-407.

tanınmasına önemli katkılar sağlar. Profesyonel olmamak ise zarar verecektir.

Meslekler, toplum yaşamında insanların gereksinimlerini karşılamak için ortaya çıkmıştır. Tıpkı canlı organizmalar gibi meslekler de, içinde bulunduğu toplumun gelişmesine bağlı olarak değişiklik gösterir. Bir mesleğin sürekliliği ve gelişmesi, o mesleğe yeni girenlere bilgi birikiminin aktarılması ve onların da katkıda bulunmasıyla gerçekleşir. **“Meslek vardır, insanları yüceltir; insan vardır, meslekleri yüceltir”** özdeyişi kütüphanecilik mesleğinde (Türkiye için) insan unsurunu ön plana çıkarmaktadır. O halde, bu mesleği yüceltecek profesyonel anlayışa sahip kütüphanecilerin varlığı nitelik ve nicelik olarak, gereksinim¹⁶ vardır. Ayrıca, bu mesleğin ve üyelerinin toplum içinde değer kazanmaları için sivil toplum örgütleri olan dernek ve sendikalar vb. kurmaları zorunludur.

Bir mesleğin profesyonel bir meslek olarak kabulü aynı zamanda mesleki bir örgütlenmenin varlığını da gerektirir. O halde örgütlenme nedir? Oya Gürdal, *“Niçin Mesleki Örgütlenme?”* başlıklı bir bildirisinde örgütlenmenin tanımını şu şekilde yapar:¹⁷

Örgütlenme (organisation), birey ya da kuruluşların ortak bir amaç ya da eylemi gerçekleştirmek için bir araya gelmesi anlamını taşımaktadır. Örgütlenme teriminin karşıtı çözülmüzdür (disorganisation). Bu bağlamda örgütlenme *“niçin önemlidir”* sorusunun karşılığı olarak mesleki örgütlenme olmasa idi, mesleki çözülmüzdü. Yani, birey ve/veya kuruluşların, ortak amaç doğrultusunda birleşmesi veya bütünleşmesi olmasaydı, örgütlenme sürecinin getireceği avantajlar, yerini, çözülmünün getireceği dezavantajlara bırakırdı.

Mesleki örgütlenmeyi gerçekleştirmede dernek, birlik, oda, federasyon vb.nin tümü, içinde yer aldıkları toplumun genel iyiliği için çalışmaktadır. Profesyonel bir meslek olma yönünde, ilişkili olduğu konunun ya da disiplinin ilerlemesini sağlamak ve o alanda uğraş veren bireylerin ekonomik ve sosyal statüsünün yükselmesini gerçekleştirmek o meslek için büyük önem taşımaktadır.

Kütüphaneciliğin toplumda kazanmayı hedeflediği saygınlığını Goethe¹⁸ örneğinde olduğu gibi, Batı toplumu kütüphaneciye, yani Goethe'nin kendisine verdiği bilgiye kavuşturan meslek grubuna, bilginin bilincinde olduğu için büyük saygı göstermektedir. Diğer yandan da, kütüphanecinin bu saygınlığa layık olması için hem mesleki, hem de evrensel kültür açısından kendisini geliştirmesi,

---

¹⁶ Ahmet Karakaş. “Meslek Lobiciliği ve Kütüphanecilik”, *Türk Kütüphaneciliği*, 1992, 6(3), s.172-173.

¹⁷ Oya Gürdal. “Niçin Mesleki Örgütlenme?”, *21.Yüzyıla Doğru Türk Kütüphaneciliği: 35.Kütüphane Haftası Bildirileri (15-21 Mart 1999, Ankara)*, Ankara: TKD, 1999. s.111.

¹⁸ Goethe (1749-1832), Büyük Alman yazardır ve kütüphanelerin üst yöneticiliğini yapmıştır. Kütüphanecilik alanında pek çok reformu gerçekleştirmiştir. Ünlü Alman Klasik Dönem Merkezci Kütüphanesi'nin temeli Goethe'nin geliştirdiği Weimar Dükalığı Kütüphanesi'dir.

somut eserler bırakması gerekir.¹⁹ Böylece toplum, kendisinin gelişmesi için eser verenleri “kütüphaneci/profesyonel kişi” olarak tanımlar.

Bir mesleğin toplumdaki saygınlığını arttırması, büyük ölçüde bireysel ve örgütsel çabalarla olur. Profesyonellik açısından, bilgi toplumu yaratmada en önemli sorumluluğu üstlenen bir meslek grubu olarak kütüphaneciliğin gerek “mesleki eğitimi” ve gerekse “mesleki örgütlenmesi” dikkate alınmalıdır. Osman Tahsin Öcal’a göre kütüphaneciler, kütüphane hizmetlerinin planlanmasından ve yönetiminden, dermeye girecek materyallerin seçiminden ve sağlanmasından, okuyuculara yardımcı olmaktan ve kütüphane hizmetleriyle toplum arasında etkili bağlar kurmakla²⁰ yükümlüdür.

Yine Öcal, “yaygın eğitim kurumu ve örgün eğitimin bütünleyicisi olan kütüphanelerde görev yapan, genel eğitimin ve kültürün gelişmesi, özgün birey ve ondan kaynaklanacak ergin toplumun yaratılması için gerekli okuma, düşünme ve araştırma ortamı hazırlamaya çalışan kütüphaneciler, insanların çevresi ve diğer insanlarla ilişki içinde önüne koyduğu amaçlarını sonuçlarını da düşünerek ve kendi zihinsel kapasitelerini artırarak gerçekleştirebilmelerine, yaşamda buldukları anlamı zenginleştirebilmelerine, bilgi kaynaklarını hizmetlerine sunarak yardımcı olur”²¹ diye profesyonel kütüphanecinin özelliklerinden bahseder.

Melvil Dewey’e göre kütüphaneci ise, hizmet ettiği toplumun isteklerini karşılayacak en iyi konularda, en değerli eserleri imkanlar ölçüsünde kütüphanesinde bulundurmağa çalışmalıdır. Sonra da okuyucuları arasında okuma isteği yaratmalıdır. Eğer kütüphaneci, profesyonel kimliğini taşıyıcı ise, okuma alışkanlığını kısa sürede hizmet ettiği bütün topluma aşılacaktır.²²

Hasan S. Keseroğlu, bir bildirisinde “Cumhuriyetin ilanının sonra, pek çok alanda olduğu gibi, kütüphanecilik alanında da eğitim görmek üzere yurt dışına iki kişi gönderilir. Bu kişilerin yurda dönüşleriyle kütüphanecilik kursları başlar. Bunlar kütüphanecilik konusunda toplumun bilgilendirilmesi yönünde çalışmalar ve yayınlar yapar. Bu çalışmalar üniversite düzeyinde kütüphanecilik bölümlerinin kurulmasıyla sonuçlanır” der ve **kütüphaneciliğin** bir “**uzmanlık**

---

¹⁹ Tülin Sağlamtunç. “Johann Wolfgang von Goethe ve Batı’da Kütüphaneciye Bakış”, *Bilginin Serüveni: Dünü, Bugünü, Yarını: TKD’nin Kuruluşunun 50.Yılı Uluslararası Sempozyum Bildirileri (17-21 Kasım 1999, Ankara)*, Ankara: TKD, 1999. s.211-212.

²⁰ Osman Tahsin Öcal. “Kütüphaneciliğimiz Üzerine”. *Bilginin Serüveni: Dünü, Bugünü, Yarını: TKD’nin Kuruluşunun 50.Yılı Uluslararası Sempozyum Bildirileri (17-21 Kasım 1999, Ankara)*, Ankara: TKD, 1999. s.444-445.

²¹ A.g.e., s.441-442.

²² Melvil Dewey. “Meslek Olarak Kütüphanecilik”, çev.Osman Ersoy, *TKDB*, 1958, 7(3-4), s.2.

alanı”olarak algılandığını²³ belirtir.

Kurumlar, yasal dayanaklara bağlı olarak doğar, gelişir ve hizmetlerini sunarlar. Kütüphane kurumunun da kendine özgü ilkeleri, kuralları ve yasal dayanakları vardır. Biz de bunun en tipik örneği, ilk yasaya sahip Milli Kütüphane’dir. Yasal dayanak açısından bakıldığında, halk kütüphanelerinin kütüphanelerarası ödünç verme yönetmeliği olmasına karşın, bu yönetmelik çalışmaz. Ancak üniversite kütüphanelerinin böyle bir yönetmeliği olmamasına karşın, kütüphanelerarası ödünç verme çalışmaktadır.²⁴ Görüldüğü gibi, bizde kütüphaneler her zaman kişilerin bireysel tutumlarına bağlı olarak gelişmiştir. Burada mesleki kişiliğin ön plana çıkması önemlidir. Henüz kütüphanecilik mesleği, kendi yasalarını, kurallarını, ilkelerini ve standartlarını oluşturamamıştır.

Bir meslek eğitiminde, mesleğe hazırlanan gençlerin zihinsel yapısı/moral önemlidir. Çünkü, onların niteliği, mesleki meselelerin çözümünde en büyük destek olacaktır. Bu sebepten, meslek eğitimin özünde, onların öncelikle “*insani değer yargıları*”nı benimseyerek yetişmeleri yer almaktadır. Değişik bir şekilde “insani değer yargıları” ifadesi, -mesleğe karşı sorumluluk ve mecburiyet içinde olma- olarak anlaşılabilir. “**Mesleki sorumluluk ve mecburiyet bilinci**”nin doğuşunda öncelikle ‘**kişi**’nin kendisi vardır. Çünkü sorumluluk hissi, kişinin ‘mesleğe inanç ve saygısı’ndan kaynaklanır. Öyleyse meslek seçiminde dikkat ve önem gerekir. Bu yoldan belirlenecek eğilimler, mesleğe yönelişin çekirdeğini oluşturur.²⁵

Mesleğe duyulan inanç ve saygının yarattığı ‘*kendini o mesleğe karşı sorumlu hissetme*’ hali, “**mesleki kimliğin**” önemli bir faktörünü oluşturur. Ancak bu tür bir anlayış üzerine kurulan mesleki eğitim, o mesleğin gereklerini yerine getirebilecek elemanlar yetiştirme şansına sahip olabilir. Aynı şekilde ‘*kütüphaneci*’ mesleki kimliği ile, “**insani vasıflarla donatılmış kişiler**” olması profesyonelliğin bir gereğidir.

Profesyonellik yönünden kütüphanecilerin, örneğin, doktorlarla, avukatlarla ve gazetecilerle aynı düzeyde olduklarını kabul etmek zorundayız. Özellikle sözü edilen meslek grubu, bütün toplumsal kesime hitap ediyorsa, **-profesyonellik anlayışında-** toplumu doğru bilgiye en hızlı, en etkin ve en verimlilikte erdirmesi önem kazanmaktadır. Bunun için kütüphanecilik hizmetlerinin tanımlanması ve toplumun bilgi

---

²³ Hasan S. Keseroğlu. “Türkiye’de Kütüphane Kültürü”. *Türkiye’de Kütüphane ve Enformasyon Biliminin Kurumsal Gelişimi...Sempozyum Bildirileri (11-12 Mayıs 2000, İstanbul)*, İstanbul: TKD İstanbul Şubesi, 2000. s.94.

²⁴ A.g.e., s.95.

²⁵ Özer Soysal. “Mesleğe Hazırlanan Gençlere Bir Katkı”, *Türk Kütüphaneciliği: Bilginin Yazgısı*, Ankara: TKD, 1998. s.267-268.

gereksinimleri saptanarak hizmetlerin buna göre geliştirilmesi gerekir. İlk önce yapılması gereken şey, 'bilgi kavramının' tanımlanması ve kütüphanecilere 'bilgi sosyolojisi', 'bilgi felsefesi' gibi konularda eğitim verilmesi zorunluluğu vardır. Özellikle uygulamadaki kütüphaneciler, mesleki alanda hızlı değişimlere uyum sağlayabilmek için kendilerini sürekli geliştirmek zorundadır. Ancak bu da eğitim kurumlarının dışında kendi bilgilendirme ve bilgi edinme süreçlerinin yaratmaları ile olanaklı hale gelebilir.

Diyebiliriz ki, özellikle uygulamadaki kütüphaneciler kendi deneyim ve tecrübelerini, sorunlarını başkalarına aktaramadığı ve paylaşmadığı sürece bu alanda etkin bir ulusal politikanın saptanarak uygulamaya koyabilme şansı bulunmamaktadır. Çünkü bizim mesleğimizi ve sorunlarımızı bizden iyi kimse anlayamaz.

Kütüphanecilik mesleği "profesyonelleşme" yolunda topluma ve bireylere ihtiyaç duyduğu bilgiye/bilgilere en hızlı, en etkin, en verimli ve en doğru bir şekilde erişirme gibi önemli bir misyonu vardır. Henüz meslek olarak kütüphanecilik, "profesyonelleşme" sürecini tamamlamamıştır. Ancak kütüphanecilik mesleğinin, toplumun ve bireylerin bilgi gereksinimlerini saptayarak değişen ve gelişen teknolojiler sayesinde sürekli hizmetlerini geliştirmesi ve değiştirmesiyle toplum içindeki yeri ve önemini koruyacaktır.

KAYNAKÇA

Ahmet Karakaş. "Meslek Lobiciliği ve Kütüphanecilik", *Türk Kütüphaneciliği*, 1992, 6(3), s.172-173.

"Amatör Profesyonellik", [Çevrim İçi] Elektronik adres:
http://www.journals.hacettepe.edu.tr/haydi/haydi2_1.html

Aysel Yontar (San). "Profesyonellik Açısından İstanbul Kütüphaneleri". *Türkiye'de Kütüphane Alanında Teori ile Uygulama İlişkisi Sempozyumu (7-8 Mayıs 1987, İstanbul)*, haz.Meral Alpay, İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, 1988. S.191-207.

"Başarı Aslanın Midesinde", [Çevrim İçi] Elektronik adres:

http://www.bizimsahife.com/gbahcesi/gb.basari_aslanin_24.html

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, İstanbul: Milliyet Gazetecilik, s.9576.

[Çevrim İçi] Elektronik adres: <http://sozluk.sourtimes.org/show.asp?t=profesyonellik>

"Danışmanların Etik Kuralları", [Çevrim İçi] Elektronik adres:
http://www.arge.com.tr/tr/danis_etik.html

Hasan S. Keseroğlu. “Türkiye’de Kütüphane Kültürü”. *Türkiye’de Kütüphane ve Enformasyon Biliminin Kurumsal Gelişimi...Sempozyum Bildirileri (11-12 Mayıs 2000, İstanbul)*, İstanbul: TKD İstanbul Şubesi, 2000. s.90-97.

Hülya Dilek. *Kütüphane Biliminin Kapsamı ve Türkiye’de Durum*. İstanbul: TKD İstanbul Şubesi, 1992. s.85-100.

İrfan Erdoğan. “Kitle İletişimi: İdeolojik ve Ekonomik Pazarlama”, [Çevrim İçi] Elektronik adres: <http://media.ankara.edu.tr/-erdogan/massmedia.html>

Marianne Schwarzer, Paul Kaegbein. “Özel Kütüphanecilerin Meslek Özellikleri”, çev.Meral Alpay, *Türk Kütüphaneciliği*, 1993, 7(1), s.53-59.

Mehmet Cemil Özden. “Profesyonellik Üzerine...”, [Çevrim İçi] Elektronik adres: http://www.mcozden.com/forum3_15pu.htm

Melvil Dewey. “Meslek Olarak Kütüphanecilik”, çev.Osman Ersoy, *TKDB*, 1958, 7(3-4), s.1-3.

Osman Tahsin Öcal. “Kütüphaneciliğimiz Üzerine”. *Bilginin Serüveni: Dünü, Bugünü, Yarını: TKD’nin Kuruluşunun 50.Yılı Uluslararası Sempozyum Bildirileri (17-21 Kasım 1999, Ankara)*, Ankara: TKD, 1999. s.439-447.

Oya Gürdal. “Niçin Mesleki Örgütlenme?”, *21.Yüzyıla Doğru Türk Kütüphaneciliği: 35.Kütüphane Haftası Bildirileri (15-21 Mart 1999, Ankara)*, Ankara: TKD, 1999. s.111-119.

Özer Soysal. “Mesleğe Hazırlanan Gençlere Bir Katkı”, *Türk Kütüphaneciliği: Bilginin Yazgısı*, Ankara: TKD, 1998. s.267-268.

Özlem Öğüt. “Profesyonellik ve Öğüt”, [Çevrim İçi] Elektronik adres: <http://www.dergi.org/172001/1752.htm>

Russell Bowden. “Kütüphanecilerin ve Bilgileşim Görevlilerinin Mesleki Sorumlulukları”, çev.Selma(Alpay) Aslan, *Türk Kütüphaneciliği*, 1993, 7(4), s.269-280.

Tamer Sırcalı. “Profesyonellik ve Motivasyon”, [Çevrim İçi] Elektronik adres: http://sistem.ie.metu.edu.tr/profesyonellik_ve_motivasyon.htm

Tülin Sağlamtunç. “Johann Wolfgang von Goethe ve Batı’da Kütüphaneciye Bakış”, *Bilginin Serüveni: Dünü, Bugünü, Yarını: TKD’nin Kuruluşunun 50.Yılı Uluslararası Sempozyum Bildirileri (17-21 Kasım 1999, Ankara)*, Ankara: TKD, 1999. s.202-213.